

Monumentnummer*: 517396

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 november 2001
Kadaster deel/nr 82753/174

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Stedum Eemsdelta Groningen

Locatiennaam Locatieomschrijving
Stedum

Kadastrale gemeente* Sectie* Kadastraal object* Appartement aanduiding Grondperceel
Stedum E 787

Omschrijving**

Inleiding

PAARDENTIL (van het balkbrugtype), oorspronkelijk 'Stedumernieuwtil' en tegenwoordig 'Peertil' genaamd, gelegen over de Westerwiltwerdermaar, direct ten westen van de splitsing met de Stedumermaar, in het Noord-Groningse wierdengebied. De brug is oorspronkelijk gebouwd voor 1754, blijktens archiefstukken van het waterschap Hunsingo, als beweegbare brug voor trekpaarden. Door de aanleg van deze brug kon het trekpaard van de ene zijde naar de andere zijde overgezet worden, waardoor trekvaart in dit gebied mogelijk werd gemaakt. In 1886 werd de brug vervangen door een vaste loopbrug in opdracht van het waterschap Hunsingo. Annemer J. Pol uit Stedum werd belast met de uitvoering en het ijzerwerk werd geleverd door G. Bodewes uit Sappemeer. De trekpaden zijn inmiddels verdwenen; in 1996 is de brug geheel gerestaureerd.

Door de hoge ligging is de paardentil een dominerend ruimtelijk element in het omringende landschap. Tegenwoordig heeft de brug haar oorspronkelijke functie verloren en wordt zij gebruikt als loopbrug.

Omschrijving

PAARDENTIL bestaande uit twee gebogen ijzeren I-balken, onderling verbonden door dwarsdragers waarover een niet-origineel wegdek is gelegd. Aan weerszijden van de brug en op de landhoofden een brugleuning van geklonken stalen hoek-, T- en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

buisprofielen. Centraal op de brug een niet-origineel hekwerk. De brug rust op landhoofden van wulfmuren en kubbestijlen (wanden van ijzeren I- profielen waartussen verticale troggewelven van rode baksteen); de landhoofden zijn opgevuld met aarde. In het landhoofd aan de zuidzijde een niet-originele steen waarin '1666-1996 peertil wat bleev'm is'.

Waardering

Paardentil van het balkbrugtype van algemeen belang vanwege architectuur- en cultuurhistorische waarde:

- als voorbeeld van een paardentil uit het vierde kwart van de negentiende eeuw typerend voor het Groninger zeeleigebied
- vanwege de redelijk hoge mate van gaafheid
- vanwege de grote zeldzaamheidswaarde van het type brug
- vanwege de toepassing van een type landhoofd kenmerkend voor de provincie Groningen
- vanwege de bijzondere en beeldbepalende ligging in het omringende landschap
- als herinnering aan de trekscheepvaart die plaats vond in de provincie Groningen

Hoofdcategorie

Weg- en waterbouwkundige werken

Subcategorie

Brug(C)

Functie

Verkeersbrug